

LEVENSTESTAMENT

**Een presentatie over de juridische,
praktische en medische aspecten van het
levenstestament**

DE JONGE & SMIT

NOTARISSEN

- Deventerweg 1   0341 413 647
- Postbus 36   info@djsnotarissen.nl
- 3840 AA Harderwijk   www.djsnotarissen.nl

Inhoud presentatie

- Algemene informatie levenstestament
- Volmacht en andere rechtsfiguren
- Ondernemersvolmacht
- Medische aspecten
- Rekening en verantwoording

Verskil tussen testament & levenstestament

- **Testament**
werkt na overlijden
- **Levenstestament**
werkt juist bij leven bijvoorbeeld bij
  - langdurige afwezigheid
  - ziekte
  - wilsonbekwaamheid
  - “non compos mentis”
  - dementie

Terminologie

- Degene die een testament maakt: **'testateur'**
- Degene die is benoemd om nalatenschap af te wikkelen: **'executeur'**
- Degene die een levenstestament maakt: **'levenstestateur'** of **'volmachtgever'**
- Degene die handelt krachtens volmacht in levenstestament: **'levensexecuteur'** of **'gevolmachtigde'** of **'vertrouwenspersoon'**
- Degene die (eventueel) toezicht houdt op de levensexecuteur: **'toezichthouder'** of **'levenscommissaris'**

Handelen namens een ander

Wijzen van vertegenwoordiging

- zaakwaarneming
- volmacht
- opdracht/lastgeving
- bewind over vermogen
- curatele

Levenstestament bevat in elk geval een uitgebreide volmacht

Acceptatie van volmachten

Volmachten worden in het rechtsverkeer geaccepteerd als:

- identiteit van volmachtgever vast staat
- zeker is dat volmachtgever op moment van verstrekken van de volmacht
  - wilsbekwaam wasen
  - zich bewust was van de inhoud van de volmacht

Levenstestament in notariële akte

Notaris controleert

- identiteit volmachtgever
- wilsbekwaamheid volmachtgever

Notaris draagt zorg voor

inschrijving van levenstestament in
Centraal Levenstestamenten Register (CLTR)

Een of meer gevolmachtigden?

- Iedere gevolmachtigde is alleen voor het geheel bevoegd om op te treden namens de volmachtgever, echter er kan ook sprake zijn van een gezamenlijke bevoegdheid
- Opvolgende gevolmachtigde aanwijzen, bij voorbeeld voor geval gevolmachtigde is overleden
- Mogelijkheid om voor verschillende aspecten verschillende gevolmachtigden te benoemen
bijvoorbeeld voor:
  - onderneming
  - vermogen in buitenland
  - overig vermogen

Belangrijke aspecten levenstestament

- Wanneer gaat de volmacht in?
- Banken en acceptatie levenstestament
- Loon/vergoeding voor gevolmachtigde
- Specifieke vermogensbestanddelen
- Ondernemersvolmacht
- Medische aspecten
- Bewind
- Toezicht
- Rekening en verantwoording
- Einde volmacht

Wanneer gaat de volmacht in?

- Banken hebben een zorgplicht jegens de volmachtgever
- Volmachtgever is immers de klant van de bank
- Banken willen volledige zekerheid over het tijdstip van ingang van de volmacht

Ingangstijdstip volmacht

- Gewenste zekerheid
  - volmacht gaat meteen in
  - volmacht gaat in op vaste datum
- Notariële akte
soms houdt de volmachtgever de afschriften nog zelf
- Alternatief (bij uitzondering)
volmacht gaat pas in als arts-deskundige verklaart dat volmachtgever zijn wil niet meer kan bepalen

Toezichthouder

- Mogelijkheid om persoon aan te wijzen die rekening en verantwoording van gevolmachtigde afneemt
- Voordelen toezichthouder
  - versterkt positie gevolmachtigde jegens derden/erfgenamen
  - neutraliseert gevoelens
- Meestal niet als partner de gevolmachtigde is
- Verschillende toezichthouders benoemen voor diverse aspecten van levenstestament is mogelijk

Accepteert bank de volmacht?

- Algemene bewoordingen in volmacht onvoldoende
- Inhoud volmacht specifiek omschrijven
- Het is goed wanneer de volmachtgever
  - de gevolmachtigde introduceert bij de bank
  - overleg voert over de bevoegdheden

Positie van de bank

- Bank is verplicht is om de klant goed te informeren over de gevolgen van de volmacht ('Belehrungspflicht' bank)
- Bespreek met de bank wat de mogelijkheden zijn om ondervolmacht te geven

Praktische oplossing bank

- Oplossing
gevolmachtigde in levenstestament is dezelfde
persoon als gevolmachtigde van de onderhandse
bankvolmacht
- Regel nauwkeurig in het levenstestament dat de
gevolmachtigde als wederpartij van de
volmachtgever mag optreden
(‘Selbsteintritt’)

Mag gevolmachtigde de inboedel 'verdelen'?

- Wanneer?
Bij voorbeeld als volmachtgever blijvend is opgenomen in een verpleeghuis/hospice
- Toevoegen aan levenstestament
door volmachtgever eigenhandig geschreven, ondertekende en gedagtekende lijst met inboedel,
met vermelding wie welke inboedel krijgt
- Notaris machtigen om kopie bestaand codicil aan gevolmachtigde te geven

Aandachtspunten inboedel

- Moet toezichthouder toestemming geven voor verdeling inboedel?
- Moeten meerdere kinderen toestemming geven voor verdeling inboedel?
- Is sprake van een schenking?
schenkbelasting

Verkoop woonhuis

- Wanneer?
Bij voorbeeld als volmachtgever blijvend is opgenomen in een verpleeghuis/hospice
- Toestemming toezichthouder nodig?
Mag gevolmachtigde woonhuis aan zichzelf verkopen?
Verkoop onder zakelijke condities, taxatierapporten
- Aanbiedingsplicht aan kind(eren) of andere toekomstige erfgenamen

Mag gevolmachtigde schenken?

- Moeten alle kinderen gelijk worden behandeld?
- Mag gevolmachtigde aan zichzelf schenken?
- Moet bepaald deel vermogen overblijven voor volmachtgever?
Bijvoorbeeld voor legaten en/of voor zorg
- Toestemming van toezichthouder nodig?

Fiscale aspecten van schenken

- Fiscale aspecten
soms kost schenken meer belasting dan het maken van legaten
- Mag gevolmachtigde aan estate planning doen?
- Mag gevolmachtigde schulden kwijtschelden?
- Levenstestament kan ook dienen als bron van informatie voor Kantonrechter

Verstrekken van leningen

- Mag gevolmachtigde leningen verstrekken?
  - soms is lenen fiscaal beter dan schenken
  - van belang; aan een kind niet méér lenen dan diens toekomstige erfdeel
- Is toestemming van toezichthouder nodig?
- Levenstestament kan ook dienen als bron van informatie voor Kantonrechter
- Alleen lening verstrekken onder zakelijke condities

Volmacht bij onderneming

- Volmacht moet overeenstemmen met
  - bestaande statutaire regelingen
  - bestaande procuratie
- Richtlijnen verstrekken aan gevolmachtigde
- Toestemming van toezichthouder nodig?
- Ingang volmacht moet duidelijk vaststaan

Bijzondere aspecten onderneming

- Bij stamrecht-BV en Pensioen-BV aandacht geven aan
  - beleggingsbeleid
  - wijzigen pensioenbrief / uitkeringsbeleid
- Bij BV
regeling treffen ten aanzien van stemrecht op aandelen

Directeur van onderneming

- Regeling opnemen in levenstestament voor onderneming
- Mogelijkheid om aan de gevolmachtigde bevoegdheid te geven om de volmachtgever te ontslaan als directeur van de BV
- Op welk moment ontslag als directeur?
Mogelijk om vast te leggen dat ontslag als directeur alleen mogelijk is nadat een bevoegde arts heeft verklaard dat volmachtgever niet meer 'compos mentis' is

Beleggingen

- Regeling voor wijze beleggen door gevolmachtigde conform of ook afwijkend van het bestaande beleggingsprofiel?
- Mag de gevolmachtigde de beleggingen liquideren? Uitdrukkelijke regeling nodig i.v.m. positie van bank
- Toestemming toezichthouder nodig?

Medische aspecten

- Wie is contactpersoon voor artsen/behandelaars?
- Behandelbeleid gericht op herstel?
- Wie heeft recht op inzage in (para)medische dossiers
- Voorkeur voor bepaalde arts, ziekenhuis, verpleeginstelling, herstellingsoord
- Welke geneesmiddelen toedienen of welke juist niet?
- Toestemming voor bepaalde operaties nodig?

Medische verklaringen

- Niet-behandelverklaring
- Euthanasieverzoek
- Verklaring inzake palliatieve sedatie
- Donorcodicil

Contact met huisarts

Afstemmen van de medische verklaringen met huisarts is wenselijk, omdat

- check of juiste omschrijving en bewoordingen zijn gebruikt
- houding van huisarts inzake euthanasie duidelijk wordt
- huisarts merkt dat gemaakte keuzes weloverwogen zijn

Bewaren medische deel levenstestament door huisarts

- Huisarts moet kennis dragen van de wensen
  - bij voorkeur kopie levenstestament
  - of opgave bij welke notaris levenstestament is gemaakt
- Bewaar ook een kopie thuis bijvoorbeeld voor waarnemend/vervangend huisarts
- Levenstestament kan worden toegevoegd aan (elektronisch) patiëntendossier

Niet-behandelverklaring

Niet-reanimeerverklaring

- Voor verrichtingen ter uitvoering van geneeskundige behandeling is toestemming van de patiënt vereist (art. 7:450 BW)
- Arts moet schriftelijke niet-behandelverklaring respecteren óók als er inmiddels nieuwe technieken of inzichten bestaan. Bij behandelverbod wordt ook het toedienen van voedsel en vocht verboden
- Niet-reanimeerverklaring wordt in de praktijk vaak genegeerd
- In wilsverklaring 'Behandelverbod voltooid leven' aangeven dat wordt afgezien van verdere medische behandeling

Euthanasie

- Arts dient dodelijk middel toe bij ‘ondraaglijk en uitzichtloos lijden’
- Abrupt ‘doen sterven’
- Valt onder ‘bijzonder medisch handelen’
- Euthanasie in beginsel nog steeds strafbaar

Gevolgen euthanasieverzoek

- Arts beslist na consultatie van een andere (SCEN)arts
SCEN = Steun en Consultatie bij Euthanasie in Nederland
- De euthanasieverklaring als wilsuiting van patiënt ondersteunt slechts de beslissing van de arts
- Nadien toetsing door commissie

Palliatieve sedatie

- Slaapinfuus waardoor bewustzijn wordt verlaagd
- Langzaam sterven
- Valt onder 'normaal medisch handelen'
- Palliatieve sedatie slechts mogelijk in allerlaatste fase van het leven
- Wordt soms verkozen i.p.v. euthanasie om principiële redenen

Benoeming van mentor bewindvoerder of curator

- In levenstestament kan een verzoek aan de rechter worden opgenomen om bepaalde persoon wel of juist niet te benoemen tot
  - mentor
  - bewindvoerder
  - curator
- De rechter moet bij benoeming van de bewindvoerder/curator de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene volgen (tenzij gegronde redenen om dat niet te doen)
- Ook mogelijk om verzoek vast te leggen dat een persoon niet door de rechter moet worden gehoord

Meerdere bewindvoerders

- Mogelijkheid om voor verschillende aspecten verschillende bewindvoerders te benoemen
bij voorbeeld voor
  - onderneming
  - vermogen in buitenland
  - overig vermogen
- Loon regelen
  - wettelijk loon soms nadeel; alternatief is een vast bedrag
  - 'kantonrechtर्सloon'
  - eventueel indexering CBS

Rekening en verantwoording

- Aan gevolmachtigde kan plicht worden gegeven om rekening en verantwoording af te leggen
  - aan volmachtgever of
  - aan partner van volmachtgever
  - aan kinderen of aan twee van hen
  - aan anderen bijvoorbeeld 'groepje' familie/kennis
- Andere optie
toezichthouder benoemen in levenstestament
- Kantonrechters wensen niet verplicht te worden tot het afnemen van rekening en verantwoording

Intrekken volmacht

- De volmacht die is vermeld in het levenstestament kan worden ingetrokken
- Regelen via de notaris die akte van levenstestament heeft verleden
- Notaris vermeldt de intrekking op de originele akte
- Intrekken volmacht bij notariële akte (inschrijven in CLTR)
- Praktisch punt
in het levenstestament vermelden dat de notaris aan iedereen informatie mag verstrekken of de volmacht nog bestaat

Buitenlands vermogen

- Rekening houden met buitenlands rechtsstelsel
- Uitgebreide volmacht voor elk buitenlands vermogensbestanddeel afzonderlijk bijvoorbeeld inboedel, bankrekening, woning
- Handig om een aparte notariële volmacht te maken voor vermogen in het buitenland
- Een vertaald uittreksel van de volledige akte kan in buitenland problemen geven

Persoonlijke aantekeningen

- De notaris moet de notariële akte van levenstestament verstrekken aan de registratie (onderdeel Belastingdienst)
- In levenstestament niet vermelden codes, geheime plekjes, etc
- Betere oplossing in levenstestament verwijzen naar aan te hechten envelop die door notaris mag worden geopend om informatie aan gevolmachtigde te verstrekken
- Mogelijkheid om wensen over verzorging huisdieren vast te leggen

Einde volmacht

- Wanneer eindigt de volmacht?
dit moet duidelijk zijn
- Geheel / gedeeltelijk einde van de volmacht
- Ontslag door rechter o.g.v. disfunctioneren

Einde presentatie

- Vragen over dit onderwerp?
- Nu: plenair of na afloop van de presentatie
- Later: in een gesprek op ons notariskantoor

Dank voor uw aandacht!